

Рекомендації Ради щодо
подальшої боротьби з підкупом
посадових осіб іноземних
держав під час здійснення
міжнародних ділових

Неофіційний переклад

**Правові
інструменти ОЕСР**

Ця робота опублікована під відповідальністю Генерального секретаря ОЕСР. Думки та аргументи, висловлені тут, не обов'язково відображають офіційну позицію країн-членів ОЕСР.

Цей документ, а також будь-які дані та карти, що містяться в ньому, не впливають на статус або суверенітет над будь-якою територією, на розмежування міжнародних кордонів і меж або на назву будь-якої території, міста чи району.

Цей документ надається безкоштовно. Його можна відтворювати та поширювати безкоштовно без необхідності отримання додаткових дозволів, за умови, що він не змінюється. Його не можна продавати.

Цей переклад підготовлений Центром Перекладу Алеско виключно з інформаційною метою, і ОЕСР не може гарантувати його точність. Єдиними офіційними версіями є англійська та французька, доступні на вебсайті ОЕСР <https://legalinstruments.oecd.org>.

РАДА,

ПРИЙМАЮЧИ ДО УВАГИ Статті 3, 5a) і 5b) Конвенції Організації економічного співробітництва і розвитку від 14 грудня 1960 р.;

ПРИЙМАЮЧИ ДО УВАГИ Конвенцію з боротьби з підкупом посадових осіб іноземних держав під час здійснення міжнародних ділових операцій від 21 листопада 1997 р. [OECD/LEGAL/0293] (надалі - «Конвенція з боротьби з підкупом»);

ПРИЙМАЮЧИ ДО УВАГИ Виправлені Рекомендації Ради щодо боротьби з підкупом під час здійснення міжнародних ділових операцій від 23 травня 1997 р. [C(97)123/FINAL] і Рекомендації Ради щодо подальшої боротьби з підкупом посадових осіб іноземних держав під час здійснення міжнародних ділових операцій від 26 листопада 2009 р. [C(2009)159/REV1/FINAL і C(2010)19] (надалі - «Рекомендації 2009 р.») правонаступником яких є ці Рекомендації;

ПРИЙМАЮЧИ ДО УВАГИ Рекомендації Ради щодо податкових заходів для подальшої боротьби з підкупом посадових осіб іноземних держав під час здійснення ділових операцій [OECD/LEGAL/0371], Рекомендації Ради для учасників співробітництва в сфері розвитку щодо управління [OECD/LEGAL/0431], Рекомендації Ради щодо підкупу та офіційно підтриманих експортних кредитів [OECD/LEGAL/0447], Рекомендації Ради щодо Керівництва про боротьбу з корупцією і доброчесність в державних підприємствах [OECD/LEGAL/0451], Керівництво ОЕСР про багатонаціональні підприємства [OECD/LEGAL/0144], Рекомендації Ради щодо доброчесності в суспільстві [OECD/LEGAL/0435], а також Рекомендації Ради щодо Керівництва ОЕСР про проведення належної перевірки відповідального ведення справ [OECD/LEGAL/0443];

ВРАХОВУЮЧИ прогрес, який було досягнуто завдяки впровадженню Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом і Рекомендацій 2009 р., а також підтверджуючи подальшу важливість Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом і Коментарів до Конвенції;

ВРАХОВУЮЧИ те, що підкуп посадових осіб іноземних держав став поширеним явищем під час здійснення міжнародних ділових операцій, у тому числі - в сфері торгівлі та інвестицій, у зв'язку з чим виникають серйозні моральні та політичні проблеми, підриваються основи ефективного управління та економічного розвитку, а також викривляються умови міжнародної конкуренції;

ВИЗНАЮЧИ шкідливі наслідки від підкупу за кордоном і враховуючи важливість ефективної боротьби із підкупом за кордоном для того, щоб вирішити цю проблему і запобігти цим наслідкам в суспільстві;

ВРАХОВУЮЧИ те, що всі країни несуть спільну відповідальність за боротьбу з підкупом посадових осіб іноземних держав під час здійснення міжнародних ділових операцій;

ЩЕ РАЗ ПОВТОРЮЮЧИ про важливість інтенсивного і всеосяжного впровадження Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом, навіть під час кризи, а також підтверджуючи твердий намір країн-членів активно застосовувати законодавство, яке робить підкуп за кордоном злочином, відповідно до того, що було повторено в Спільному зобов'язанні боротись з підкупом за кордоном, яке було прийнято міністрами Сторін Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом 21 листопада 2007 року, Заяві про політику відносно підкупу при здійсненні міжнародних ділових операцій, яку було прийнято Робочою групою з боротьби з хабарництвом 19 червня 2009 року, Висновках, прийняті на зборах Ради ОЕСР на рівні міністрів 25 червня 2009 року [C/MIN(2009)5/FINAL] і Декларації міністрів зборів міністрів ОЕСР з питання протидії хабарництву 16 березня 2016 року;

ВИЗНАЮЧИ, що Конвенція ОЕСР з боротьби з підкупом і Конвенція ООН проти корупції (UNCAC) є документами, які взаємно доповнюють один одного, і що ратифікація і впровадження UNCAC доповнює всеосяжний підхід до боротьби з підкупом посадових осіб іноземних держав під час здійснення міжнародних ділових операцій;

ВІТАЮЧИ інші досягнення, які ще більше поліпшують міжнародне розуміння і співпрацю в сфері боротьби з підкупом під час здійснення міжнародних ділових операцій, включаючи дії, вжиті Радою Європи, Європейським Союзом і Організацією американських держав;

ВІТАЮЧИ зусилля компаній, ділових організацій і профспілок, неурядових організацій, а також ЗМІ, спрямовані на боротьбу з підкупом посадових осіб іноземних держав;

ВИЗНАЮЧИ потребу поліпшити розуміння зв'язків між гендером і корупцією, включаючи підкуп посадових осіб іноземних держав, того, яким чином корупція може по-різному впливати на гендери, а також важливості підтримки гендерної рівності й розширення можливостей для жінок;

ВИЗНАЮЧИ потенційну роль іноваційних технологій в удосконаленні зусиль державного і приватного секторів в сфері боротьби з підкупом за кордоном;

ВИЗНАЮЧИ, що досягнення прогресу в цій сфері потребує не тільки зусиль на національному рівні, багатостороннього співробітництва, а також пильного і систематичного контролю і подальших заходів;

Стосовно пропозиції Робочої групи з боротьби з хабарництвом під час здійснення міжнародних ділових операцій:

Загальні положення

I. **ЗАЗНАЧАЄ**, що ці Рекомендації Ради щодо подальшої боротьби з підкупом посадових осіб іноземних

держав під час здійснення міжнародних ділових операцій застосовуються до країн-членів ОЕСР і інших країн, які є сторонами Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом (надалі - «країни-члени»).

II. **ЗАЗНАЧАЄ**, що ці Рекомендації повинні впроваджуватись відповідно до юрисдикційних і інших базових правових принципів країн-членів.

III. **РЕКОМЕНДУЄ** країнам-членам продовжувати вживати ефективних заходів, спрямованих на утримання, запобігання і боротьбу з підкупом посадових осіб іноземних держав під час здійснення міжнародних ділових операцій.

IV. **РЕКОМЕНДУЄ** кожній країні-члену вжити конкретних та цілеспрямованих кроків для перевірки або подальшої перевірки наступних сфер:

- i. ініціативи з поліпшення рівня обізнаності в суспільній сфері з метою запобігання та визначення випадків підкупу за кордоном;
- ii. поліпшення рівня обізнаності в приватному секторі, а саме серед підприємств, які працюють за кордоном, включаючи малі підприємства і підприємства середнього розміру, з метою виявлення підкупу за кордоном, а також (де потрібно) використовуючи цільові, спрямовані на конкретні професії і галузі ініціативи, включаючи Рекомендовані норми з внутрішнього контролю, етики та дотримання вимог, як зазначено в Додатку II до цього документа, що є невід'ємною частиною цих Рекомендацій, а також шляхом колективних заходів та партнерства між приватним і державним сектором під час проведення заходів з поліпшення обізнаності;
- iii. кримінальне законодавство, його застосування і виконання, згідно з Конвенцією ОЕСР проти підкупу, а також розділами V і XVIII цих Рекомендацій і Рекомендованих норм з впровадження конкретних статей Конвенції з боротьби з підкупом посадових осіб іноземних держав під час здійснення міжнародних ділових операцій, відповідно до Додатка I до цих Рекомендацій, що є їх невід'ємною частиною;
- iv. міжнародне співробітництво під час розслідувань та інших процесуальних дій відповідно до розділу XIX цих Рекомендацій;
- v. податкове законодавство, норми і практика - усунути будь-які аспекти непрямой підтримки підкупу за кордоном відповідно до Рекомендацій Ради 2009 р. щодо податкових заходів з метою подальшої боротьби з підкупом посадових осіб іноземних держав під час здійснення міжнародних ділових операцій [OECD/LEGAL/0371] і розділом XX цих Рекомендацій;

- vi. положення та заходи, спрямовані на забезпечення повідомлення про підкуп за кордоном і захист осіб, які повідомляють, відповідно до розділів XXI та XXII цих Рекомендацій;
- vii. бухгалтерська звітність компаній і бізнесу, зовнішній аудит, а також внутрішній контроль, вимоги до норм етики і виконання вимог відповідно до розділу XXIII цих Рекомендацій;
- viii. законодавство і норми щодо банків та інших фінансових установ, які забезпечують належне ведення обліку і його доступність для перевірки та проведення розслідувань;
- ix. державні субсидії, ліцензії, державні контракти на постачання, контракти, що фінансуються через державну допомогу на розвиток, офіційно підтримані експортні кредити або інші державні переваги - щоб такі переваги можна було призупинити або відмовити в їх наданні у якості заходу з боротьби з підкупом за кордоном у належних випадках, а також стимулювання дотримання вимог, які б надавались на належне коригування
відповідно
до розділів XXIV і XXV цих Рекомендацій;
- x. цивільне, торговельна та адміністративне право і норми, спрямовані на боротьбу з підкупом за кордоном.

Криміналізація і застосування відповідальності за злочин підкупу посадових осіб іноземних держав

- V. **РЕКОМЕНДУЄ**, для забезпечення активного і всеосяжного впровадження Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом, включаючи застосування відповідальності за злочин підкупу посадових осіб іноземних держав, щоб країни-члени в повній мірі приймали до уваги Рекомендовані норми з впровадження конкретних статей Конвенції з боротьби з підкупом посадових осіб іноземних держав під час здійснення міжнародних ділових операцій, відповідно до Додатка I до цих Рекомендацій.
- VI. **РЕКОМЕНДУЄ**, щоб країни-члени:
 - i. періодично переглядали своє законодавство з впровадження Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом разом із підходами до його застосування, щоб забезпечити ефективну боротьбу міжнародній підкуп посадових осіб іноземних держав;
 - ii. прийняти усіх необхідних заходів, щоб забезпечити правоохоронні органи можливістю швидкого і активного реагування, щоб скарги про підкуп посадових осіб іноземних держав розслідувались серйозно, а обґрунтовані звинувачення розслідувались компетентними органами;

- iii. застосовувати активний підхід до розслідування та висування звинувачення в підкупі посадових осіб іноземних держав як фізичним, так і юридичним особам, включаючи надання компетентним органам належного навчання і рекомендацій щодо ефективних методів виявлення і розслідування підкупу за кордоном.
- VII. **РЕКОМЕНДУЄ**, щоб країни-члени надавали достатньо ресурсів правоохоронним органам, які б дозволяли ефективно проводити розслідування і висувати звинувачення в справах про підкуп посадових осіб іноземних держав під час здійснення міжнародних ділових операцій, враховуючи Коментар 27 до Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом.
- VIII. **РЕКОМЕНДУЄ**, щоб країни-члени заохочували правоохоронні органи активно збирати інформацію з різних джерел з метою поліпшення виявлення підкупу за кордоном і підвищення ефективності розслідувань, таких як ЗМІ, заявники, державні установи, включаючи ті, що наведені в Розділі XXI, іноземні слідчі органи і приватний сектор.
- IX. **РЕКОМЕНДУЄ**, щоб країни-члени:
- i. забезпечували проведення розслідування і висування звинувачення в справах про підкуп посадових осіб іноземних держав без неналежних затримок;
 - ii. у разі виникнення затримок під час розслідування, висування звинувачення і судового або адміністративного процесу, вжити обґрунтованих заходів для того, щоб це не створювало перешкод для ефективного застосування відповідальності за злочин підкупу посадових осіб іноземних держав і не призводило до закінчення терміну подання позову по таким справам, пов'язаним з підкупом.
- X. **РЕКОМЕНДУЄ**, щоб країни-члени:
- i. забезпечити наявність широкого набору слідчих заходів для розслідування і висування обвинувачення по справам в сфері підкупу за кордоном таких як доступ до фінансової і банківської інформації та інформації про компанію, включаючи інформацію про бенефіціарів, відстеження активів, криміналістичні ресурси і спеціальні техніки проведення розслідувань, коли потрібно;
 - ii. де потрібно і в пропорційному об'ємі, а також в межах дозволених умовами відповідного законодавства, забезпечити, щоб компетентні органи могли повністю використовувати широкий набір слідчих заходів для розслідування справ підкупу за кордоном і висування обвинувачень за ними, включаючи спеціальні техніки проведення розслідувань;
 - iii. розглянути заходи для заохочення осіб, які брали участь або були пов'язані з підкупом посадових осіб іноземних держав, надавати корисну інформацію компетентним органам для проведення розслідування и висування обвинувачення у зв'язку з підкупом за кордоном, а також забезпечити наявність належних механізмів для застосування таких заходів під час розслідування підкупу за кордоном або під час висування звинувачення у зв'язку з цим.

- XI. **РЕКОМЕНДУЄ**, щоб країни-члени дозволяли і заохочували своєчасне співробітництво і обмін інформацією між та всередині компетентних органів з метою покращення виявлення, розслідування і висунення обвинувачень у зв'язку з підкупом посадових осіб іноземних держав. А саме, країнам-членам слід розглянути адекватні методи та засоби для інструментарій для сприяння такому співробітництву.

Задоволення попиту

- XII. **РЕКОМЕНДУЄ**, щоб країни-члени:

- i. поліпшувати рівень обізнаності про ризики спонукання до підкупу з боку відповідних посадових осіб, особливо серед тих, хто працює за кордоном, а також в приватному секторі, приділяючи особливу увагу географічним регіонам і промисловим галузям за найвищим ризиком;
- ii. проводити по мірі необхідності навчання своїх посадових осіб, які працюють за кордоном, надаючи їм інформацію і повідомляючи про кроки, які можна зробити для того, щоб допомогти підприємствам, які зіштовхуються зі спонуканням до дачі хабара, а також надати чіткі інструкції стосовно органів, яким треба повідомляти про випадки спонукання до або дачі хабарів за кордоном;
- iii. коли потрібно, здійснювати скоординовані заходи з іншими країнами-членами і країнами, що не є членами, з метою співробітництва з країною скоєння злочину, щоб розслідувати випадки спонукання або дачі хабара;
- iv. розглянути можливість організації, сприяння або участі в колективних ініціативах проти підкупу у співпраці з представниками приватного і державного сектора, а також громадських організацій, з метою вирішення проблеми підкупу за кордоном і спонукання до хабара.

- XIII. **ЗАКЛИКАЄ** усі країни:

- i. поліпшувати обізнаність своїх посадових осіб про свої внутрішні закони про хабарництво і спонукання до нього з метою зупинення спонукання до хабарів і невеликих винагород та їх отримання;
- ii. публікувати на відкритих інтернет-сторінках свої правила та норми, якими регулюються питання подарунків, прийому, розваг і витрат на місцевих посадових осіб, щоб представники фізичні особи і підприємства знали про такі правила і дотримувались їх.

- XIV. **РЕКОМЕНДУЄ**, з огляду на згубний вплив невеликих заохочувальних платежів особливо на сталий економічний розвиток і дотримання законності, щоб країни-члени:

- i. періодично переглядали свою політику і підходи до невеликих заохочувальних платежів з метою ефективної боротьби з цим явищем;
- ii. заохочувати компанії забороняти і не санкціонувати використання невеликих заохочувальних платежів у своїх програм або заходів з внутрішнього контролю, дотримання норм етики і дотримання вимог, визнаючи, що такі платежі є загалом незаконними в тих країнах, де їх здійснюють, і всі такі випадки повинні точно відображатись в бухгалтерській і фінансовій звітності компанії.

Санкції і конфіскація

XV. РЕКОМЕНДУЄ, щоб країни-члени:

- i. вжили належних кроків, наприклад, надавши керівні вказівки та(або) навчання правоохоронним органам і органам юстиції без будь-якого обмеження дискреційних повноважень органів юстиції або інших органів, з метою забезпечити прозорість, ефективність, пропорційність і стримуючу дію санкцій проти фізичних і юридичних осіб за підкуп за кордоном, в тому ж числі приймаючи до уваги суми сплачених хабарів, а також розмір прибутку або іншої вигоди і інші обтяжливі або пом'якшувальні обставини;
- ii. з метою заохочення і нагородження за порядну корпоративну поведінку, приймати до уваги такі пом'якшувальні обставини як:
 - a. всебічне, вчасне і добровільне розкриття неналежної поведінки правоохоронним органам;
 - b. всебічна співпраця з правоохоронними органами, включаючи розкриття всіх фактів, що відносяться до правопорушення, що розглядається;
 - c. прийняття відповідальності: або
 - d. вчасне і належне виправлення, включаючи впровадження або поліпшення ефективності програми з дотримання етичних норм і вимог;
- iii. надати відкритий доступ, за необхідності - відповідно до норм захисту даних і недоторканості приватного життя, а також за допомогою інших засобів повідомити про важливі елементи розкритих справ про підкуп посадових осіб іноземних держав і пов'язаних з ним злочинів відповідно до Статей 7 і 8 Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом (надалі - «пов'язані злочини»), включаючи основні факти, фізичних і юридичних осіб, на яких було накладено санкції, затверджені санкції, а також підстави для застосування таких санкцій.

XVI. **РЕКОМЕНДУЄ**, щоб країни-члени з метою сприяння забезпечення ефективності, пропорційності і стримуючої дії покарання за підкуп за кордоном:

- i. де можливо і потрібно, в повній мірі використовувати заходи доступні в їхньому законодавстві для визначення, заморожування, вилучення і конфіскації хабарів і коштів від підкупу посадових осіб іноземних держав, або майна, вартість якого відповідає вартості таких коштів;
- ii. розробили активний підхід до визначення, заморожування, вилучення і конфіскації хабарів і коштів від підкупу посадових осіб іноземних держав, або майна, вартість якого відповідає вартості таких коштів, в тому числі в контексті коштів, пов'язаних з юридичними особами;
- iii. поліпшувати рівень обізнаності правоохоронних і інших компетентних органів щодо важливості проведення ретельних фінансових розслідувань для виявлення і вилучення хабарів і коштів, призначених для підкупу посадових осіб іноземних держав, а також конфіскації хабарів і коштів, призначених для підкупу посадових осіб іноземних держав, або майна вартістю, яка відповідає сумі таких коштів; і
- iv. розглянути можливість розробки, публікації і розповсюдження серед правоохоронних органів керівництва для виявлення, кваліфікації і конфіскації хабарів і коштів, призначених для підкупу посадових осіб іноземних держав, або майна вартістю, яка відповідає сумі таких коштів.

Позасудові рішення

XVII. **РЕКОМЕНДУЄ**, щоб країни-члени розглянули можливість використання різноманітних форм вирішення питань під час розслідування кримінальних, адміністративних і цивільних справ пов'язаних як із фізичними, так і юридичними особами, включаючи позасудові рішення. Позасудові рішення відносяться до механізмів, які розробляються и використовуються для вирішення питань без необхідності починати повноцінний судовий або адміністративний процес, на базі узгодженої домовленості з фізичною або юридичною особою і органом обвинувачення або іншим органом.

XVIII. **РЕКОМЕНДУЄ**, щоб країни-члени забезпечили використання позасудових рішень в справах, що підпадають під правопорушення в рамках Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом, користуючись принципами правосуддя, прозорості і відповідальності, а саме:

- i. впровадили чіткі і прозорі рамки для позасудових рішень, включаючи органи, які мають право приймати такі рішення, визначення того, чи доступні такі рішення для фізичних та(або) юридичних осіб, а також де потрібно - вимоги до ймовірного правопорушника щодо визнання фактів та(або) провини;
- ii. розробити чіткі й прозорі критерії щодо використання позасудових рішень, за необхідності включаючи добровільне повідомлення про правопорушення, співпрацю з правоохоронними органами і заходи для виправлення наслідків правопорушення;

- iii. надати чітку і загальнодоступну інформацію про переваги, які може отримати ймовірний правопорушник у разі згоди на позасудове рішення;
- iv. де необхідно і за умови дотримання правил захисту даних і недоторканості приватного життя, оприлюднити елементи позасудових рішень, включаючи:
 - a. основні факти, і пов'язаних фізичних та(або) юридичних осіб;
 - b. відповідні аспекти для вирішення справи за допомогою позасудового рішення;
 - c. суть санкцій, які накладаються, а також обґрунтування таких санкцій;
 - d. заходи з вправлення наслідків правопорушення, включаючи прийняття або поліпшення внутрішнього контролю і дотримання вимог антикорупційних програм або заходів і контролю;
- v. забезпечити, щоб покарання за підкуп за кордоном за допомогою позасудових рішень було у вигляді прозорих, а також ефективних і стримуючих санкцій відповідно до Статті 3 Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом;
- vi. забезпечити, щоб позасудове рішення в справах про підкуп за кордоном не було перешкодою для проведення ефективного розслідування і висунення звинувачення фізичним або юридичним особам в інших країнах, а також загалом дозволяло вести ефективне міжнародне співробітництво відповідно до Статей 9 і 10 Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом;
- vii. забезпечити, щоб укладання позасудового рішення з фізичною або юридичною особою не створювало перешкод для вжиття дисциплінарних заходів по відношенню до інших фізичних або юридичних осіб, коли це необхідно;
- viii. забезпечити, щоб позасудові рішення підлягали належному нагляду, наприклад, з боку органів юстиції або громадськості, або інших компетентних органів, включаючи правоохоронні органи.**Міжнародне співробітництво**

XIX. РЕКОМЕНДУЄ, щоб для ефективної боротьби з підкупом посадових осіб іноземних держав під час здійснення ділових операцій країни-члени відповідно до своїх юрисдикційних і інших правових принципів проводили консультації й іншим чином співпрацювали з компетентними органами інших держав, а також за необхідності - з міжнародними й регіональними правоохоронними мережами, включаючи як країни-члени, так і країни, які не є членами, під час розслідувань та інших процесуальних дій стосовно конкретних випадків такого підкупу, використовуючи такі засоби як швидкий обмін інформацією за запитом, надання доказів,

екстрадиція, а також виявлення, заморожування, арешт, конфіскація і вилучення коштів, призначених для підкупу посадових осіб іноземних держав. У зв'язку з цим:

А. Порядок надання взаємної допомоги

Для того, щоб ефективно вести боротьбу з підкупом посадових осіб іноземних держав під час здійснення міжнародних ділових операцій, країни-члени повинні:

- i. в повній мірі використовувати наявні угоди та домовленості про взаємну міжнародну юридичну допомогу, а коли необхідно - укладати для цього нові угоди або домовленості;
- ii. забезпечити належне повідомлення і простий доступ до каналів зв'язку для вхідних і вихідних запитів на взаємну юридичну допомогу;
- iii. відповідно до Статей 9 і 10 Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом забезпечити, щоб їхнє національне законодавство надавало належну основу для надання взаємної юридичної допомоги з будь-яких питань, відповідно до належних законів, угод і домовленостей, включаючи надання доказів, проведення обшуків, конфіскацію та заморожування активів, визначення і відстеження пов'язаних із злочином коштів, майна або інструментів, а також конфіскація і вилучення коштів хабара для посадових осіб іноземних держав;
- iv. в максимально повній формі відповідно до національного законодавства, належних міжнародних угод і домовленостей, надавати взаємну юридичну допомогу під час некримінальних розслідувань і інших процесуальних дій, що підпадають під дію Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом, по відношенню до юридичних осіб, включаючи випадки, коли некримінальні розслідування і процесуальні дії не пов'язані напряду із кримінальним переслідуванням по відношенню до фізичної особи;
- v. розглянути шляхи заохочення надання взаємної юридичної допомоги між країнами-членами і країнами, які не є сторонами Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом, під час розслідування справ про такий підкуп, включаючи поріг надання доказів для деяких країн-членів;
- vi. забезпечити швидку і ефективну обробку вихідних і вхідних запитів на взаємну юридичну допомогу;
- vii. забезпечити, щоб їхні терміни позовної давності надавали достатньо часу для швидкого і ефективного надання юридичної допомоги і подання запитів на неї в справах про хабарництво за кордоном;
- viii. забезпечити наявність ефективних інституціональних рамок для надання взаємної юридичної допомоги, адекватність ресурсів для надання взаємної юридичної допомоги або подання запиту на неї, а також їхнє належне використання. Зокрема країни-члени повинні

забезпечити, щоб органи, які відповідають за отримання вхідних запитів на надання взаємної юридичної допомоги і обробку вихідних запитів, були укомплектовані достатньою кількістю належно кваліфікованого персоналу, і щоб за необхідності відповідним працівникам надавалося відповідне навчання, включаючи навчання про рамки взаємної юридичної допомоги і про вимоги до складання та політику, яка застосовується до вихідних запитів;

- ix. розглянути можливість використання технологій для підвищення ефективності надання взаємної юридичної допомоги, включаючи належне обладнання для контролю ходу розглядання вхідних і вихідних запитів на надання взаємної юридичної допомоги, подання запитів на надання взаємної юридичної допомоги в цифровому форматі, а також подання інформації у відповідь на запит на надання взаємної юридичної допомоги в цифровому форматі, прийнятному для сторони, яка подала запит;
- x. впровадити активний підхід до пошуку можливостей міжнародного співробітництва по правопорушенням, які підпадають під дію Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом, включаючи поліпшення обізнаності і проведення навчання компетентних органів з визначення справ, пов'язаних з підкупом за кордоном, які потребують взаємної юридичної допомоги, з оглядом на те, щоб вихідний запит на надання взаємної юридичної допомоги не перешкоджала поточному розслідуванню.

V. Поліпшення міжнародного співробітництва

Країни-члени повинні:

- i. вжити ефективних заходів для розвитку належного прямого співробітництва з компетентними органами інших країн-членів, включаючи:
 - a. укладання двосторонніх угод або домовленостей про взаємну юридичну допомогу з іншими країнами-членами, а також в повній мірі користуватись цими угодами;
 - b. активну участь в регіональних і міжнародних правоохоронних мережах, які спеціалізуються на питаннях протидії корупції, і до яких входять як країни-члени, так і країни, які не є членами; і
 - c. заохочення, коли потрібно, обміну персоналом і експертами, включаючи надання пропозицій про співпрацю в інші країни або міжнародні організації;
- ii. без попереднього запиту у разі потреби розглянути можливість передачі інформації в порядку, що відповідає національному законодавству і належним міжнародним угодам і домовленостям, компетентним органам в іншій країні-члені, в якій така інформація може допомогти країні-членові провести розслідування або успішно провести процесуальні дії. Передача інформації без запиту повинна здійснюватись без шкоди для запитів і

процесуальних дій, які здійснюються компетентними органами країни-члена, що надає інформацію;

- iii. відповідно до національного законодавства і належних міжнародних угод і домовленостей розглянути можливість використання додаткових форм міжнародного обміну інформацією із застосуванням інших механізмів, таких як сприяння (а) обміну фінансовими розвідувальними даними між Підрозділами фінансової розвідки; (b) обміну податковою інформацією; (c) обміну інформацією з фінансовими регуляторами; а також (d) необхідного співробітництва в рамках відповідних міжнародних і регіональних мереж;
- iv. швидко розслідувати усі переконливі повідомлення про підкуп посадових осіб іноземних держав, які передаються їм міжнародними урядовими організаціями, такими як банки з багатосторонньою участю і банки регіонально розвитку, і де необхідно - запрошувати у міжнародних урядових організацій зняття грифу секретності з міжнародного розслідування.

С. Справи, пов'язані з декількома юрисдикціями

Країни-члени повинні:

- i. заохочувати пряме співробітництво у розслідуваннях та при висуненні звинувачень, предмет яких співпадає, або які проводяться паралельно, за необхідності включаючи обмін інформацією і доказами;
- ii. відповідно до Статті 4.3 Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом, коли ймовірне правопорушення, описане в Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом, підпадає під юрисдикцію більш ніж одної країни-члена, слід розглянути можливість проведення необхідних консультацій під час розслідування, висунення обвинувачення і закриття справи відповідно до правових систем відповідних країн. Країни-члени також повинні приділяти відповідну увагу ризику висунення обвинувачень одній і тій же фізичній або юридичній особі в межах різних юрисдикцій за одне і теж кримінальне порушення;
- iii. за потреби розглянути можливість координації на максимально ранньому етапі процесу, наскільки це можливо і таким чином, щоб поважалась незалежність окремих юрисдикцій і визнавались переваги співробітництва для досягнення ефективного дотримання законності. Країни-члени також повинні вжити кроків, щоб обґрунтовано переконатись, що заходи з координації не матимуть неналежного впливу на ефективність розслідувань і висунення обвинувачень в межах інших юрисдикцій;
- iv. слід розглянути можливість використання міжнародних і регіональних організацій, які за необхідності можуть надати допомогу з організації консультацій між країнами;

v. за необхідності й відповідно до свого національного законодавства і належних міжнародних угод і

домовленостей, слід розглянути можливість організації спільних або паралельних слідчих груп, коли проведення розслідування і висування обвинувачення у зв'язку з підкупом посадових осіб іноземних держав може вимагати координованих і злагоджених дій однієї або декількох країн-членів.

Оподаткування

XX. РЕКОМЕНДУЄ, щоб країни-члени:

- i. швидко і в повному обсязі впровадили Рекомендації Ради 2009 року щодо податкових заходів для подальшої боротьби з підкупом посадових осіб іноземних держав під час здійснення міжнародних ділових операцій [OECD/LEGAL/0371], які зокрема рекомендують, «щоб Країни-члени та Сторони Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом ефективно і однозначно заборонили виключення з бази оподаткування хабарів посадовим особам іноземних держав для будь-яких цілей оподаткування», а також що «відповідно до своїх правових систем» вони повинні «встановити ефективні правові й адміністративні рамки, а також забезпечити керівні вказівки щодо повідомлення податковими органами відповідних місцевих правоохоронних органів про випадки підозр на підкуп за кордоном, які витікають з їхніх професійних обов'язків»;
- ii. надавати підтримку заходам з контролю, які здійснюються Комітетом з фінансових відносин, відповідно до Рекомендацій Ради 2009 року щодо податкових заходів для подальшої боротьби з підкупом посадових осіб іноземних держав під час здійснення міжнародних ділових операцій [OECD/LEGAL/0371].

Повідомлення про підкуп за кордоном

XXI. РЕКОМЕНДУЄ, щоб країни-члени:

- i. встановити та оприлюднити чітку політику і порядок, згідно яких фізична особа, включаючи посадових осіб, може повідомити про підозри на підкуп посадових осіб іноземних держав та пов'язані правопорушення, включаючи конфіденційні, а за необхідності - й анонімні повідомлення;
- ii. забезпечити різноманітні та легкодоступні канали для повідомлення про підозри на підкуп посадових осіб іноземних держав та пов'язані правопорушення, а також поширити обізнаність про такі канали і важливість повідомлення про такі підозри, включаючи шляхом надання керівних вказівок і подальших дій, спрямованих на заохочення і підтримку таких осіб;
- iii. забезпечити виконання належних заходів, які б дозволили посадовим особам повідомляти або доводити до відома компетентних органів підозри про підкуп за кордоном або пов'язані правопорушення, виявлені в процесі їхньої роботи, в особливості - посадовим осіб

- державних органів, які спілкуються або отримують інформацію про роботу компаній за кордоном, включаючи закордонні представництва, підрозділи фінансової розвідки, податкові органи, органи з розвитку торговельних відносин, відповідні регулятори ринку цінних паперів і фінансового ринку, антикорупційні агенції і органи закупівель;
- iv. заохочувати активне виявлення посадовими особами, в особливості тими, хто спілкуються або отримують інформацію про роботу компаній за кордоном, випадків з підозрою на підкуп посадових осіб іноземних держав і пов'язані правопорушення, використовуючи відповідні засоби, включаючи моніторинг повідомлень ЗМІ а також раннє повідомлення про підозри на підкуп;
 - v. періодично переглядати ефективність політики і порядку повідомлення, а також каналів повідомлення, та розглянути можливість оприлюднення результатів таких періодичних переглядів;
 - vi. підвищувати рівень обізнаності шляхом проведення навчання щодо правопорушень, пов'язаних із підкупом за кордоном, і зобов'язання посадових осіб державних установ повідомляти про них, що може відіграти роль у запобіганні та(або) повідомленні про підкуп за кордоном, включаючи дипломатичні місії, експортні кредитні агенції, а також агенції з надання офіційної допомоги для розвитку, з метою інформування їхніх компаній, які працюють за кордоном, про законодавство щодо підкуп за кордоном і важливість застосування ефективних програм з дотримання вимог.

Захист людей, які повідомляють

- XXII. **РЕКОМЕНДУЄ**, з огляду на важливу роль, яку можуть відіграти особи, які повідомляють, виступаючи у якості джерела визначення випадків підкупу за кордоном, щоб країни-члени відповідно до своїх базових правових принципів встановили міцні і ефективні рамки для захисту та(або) надання засобів захисту від помсти особам, які працюють у приватному або державному секторі та в межах своїх робочих обов'язків повідомляють про обґрунтовані підозри на підкуп посадових осіб іноземних держав під час здійснення міжнародних ділових операцій і пов'язаних правопорушень. а саме:
- i. забезпечити, щоб правові рамки для захисту осіб, які повідомляють, а також впроваджувались належно навченими компетентними органами, яких було забезпечено достатніми ресурсами, а також щоб вони відповідали за отримання, розслідування і обробку скарг про помсту;
 - ii. надати захист максимально можливого колу осіб, які повідомляють, з оглядом на контекст роботи, включаючи тих, чиї робочі відносини скінчились, осіб, які отримують інформацію про підозри на підкуп за кордоном під час фінальних етапів процесу наймання або переговорів про контракт, а також тих, хто потерпає від помсти, наприклад в формі негативних відгуків з роботи або включенням до «чорного списку», і розглянути можливість розповсюдження захисту на третіх осіб, пов'язаних із особою, яка повідомляє, які можуть зазнати помсти в контексті роботи;

- iii. вжити належних заходів для забезпечення конфіденційності особи, що повідомляє, а також змісту повідомлення у відповідності до національного законодавства, особливо під час розслідувань компетентними органами або судочинства;
- iv. розглянути можливість дозволу подання анонімних повідомлень, а також забезпечити належний захист осіб, яких згодою можна ідентифікувати, і які можуть постраждати від помсти;
- v. забезпечити належні заходи для заборони або невизнання юридичної сили будь-яких положень контрактів, складених або тих, що містять намір відхилити, скасувати, знизити або змінити вимоги або правовий захист осіб, які повідомляють і мають право на захист компетентних органів;
- vi. надати широке визначення поняття помсти особам, які повідомляють, яке не повинне обмежуватись помстою на робочому місці, а може також включати дії, які призводять до репутаційної, професійної, фінансової, соціальної, психологічної і фізичної шкоди;
- vii. забезпечити наявність відповідних засобів для осіб, які повідомляють, аби вони могли компенсувати прямі й непрямі наслідки помсти після подання повідомлення, яке надає такий особі право на захист, включаючи фінансову компенсацію, а також проміжний захист до закінчення судочинства;
- viii. забезпечити ефективні, пропорційні й стримуючі санкції до тих, хто чинить помсту особам, які повідомляють;
- ix. під час адміністративних, цивільних або трудових судових розглядів перемістити тягар доказування на фізичних і юридичних осіб, які мстяться, що такі ймовірно шкідливі дії по відношенню до особи, яка повідомила, не були помстою за повідомлення;
- x. забезпечити, щоб особи, які повідомляють, не підлягали дисциплінарному провадженню і відповідальності за подання повідомлень, на які розповсюджується право на захист;
- xi. розглянути можливість нагороди за подання повідомлень, на які розповсюджується право на захист;
- xii. підвищувати рівень обізнаності та проводити навчання щодо розробки і впровадження правових та інституційних рамок захисту осіб, що повідомляють, а також про наявні засоби захисту;
- xiii. періодично переглядати ефективність правових та інституційних рамок для захисту осіб, що повідомляють, та розглянути можливість оприлюднення результатів таких періодичних переглядів;

- xiv. належно дотримуючись вимог захисту даних і недоторканості приватного життя, забезпечити, щоб правила і законодавство, які забороняють передачу економічної або комерційної інформації, не заважали подавати повідомлення і надавати захист особам, які повідомляють.

Вимоги до бухгалтерського обліку, зовнішній аудит і внутрішній контроль, етичні норми і дотримання вимог

XXIII. **РЕКОМЕНДУЄ**, щоб країни-члени вжили належних заходів, де необхідно - з оглядом на індивідуальні обставини компанії, включаючи її розмір, тип, організаційно-правову форму, географічне розташування і галузь, в якій вона працює, щоб законодавство, правила і практика щодо вимог до звітності, зовнішнього аудиту, внутрішнього контролю, норм етики й дотримання вимог відповідали наступним принципам і в повній мірі застосовувались з метою запобігання і визначення підкупу посадових осіб іноземних держав в міжнародному бізнесі відповідно до їхніх юрисдикційних і базових правових принципів. Для цього:

A. Адекватні вимоги до бухгалтерського обліку

- i. відповідно до Статті 8 Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом країни-члени повинні вжити необхідних заходів в рамках свого законодавства і правил ведення обліку, фінансової звітності та стандартів бухгалтерського обліку і аудиту, щоб перешкодити створенню прихованих рахунків, вчиненню неврахованих або сумнівних операцій, запису неіснуючих витрат, запису пасивів з невірною ідентифікацією їхнього об'єкта, а також використанню фальшивих документів компаніями, діяльність яких регулюється цим законодавством і правилами, з метою підкупу посадових осіб іноземної держави або приховання такого підкупу;
- ii. відповідно до статті 8 Конвенції країни-члени повинні впровадити ефективні, пропорційні і стримуючі цивільні, адміністративні або кримінальні покарання за такі упущення і заохочення по відношенню до бухгалтерських книг, журналів, рахунків і фінансової звітності таких компаній, в також повинні забезпечити, щоб і фізичні, і юридичні особи несли відповідальність за всю діяльність, описану в Статті 8.1 Конвенції;
- iii. країни-члени повинні вимагати від компаній повного розкриття в своїй фінансовій звітності значних непередбачених витрат;
- iv. країни-члени повинні забезпечити, щоб компетентні органи також приділяли належну увагу притягненню до відповідальності фізичних або юридичних осіб за порушення правил ведення обліку з метою підкупу посадових осіб іноземних держав і приховування такого підкупу, як визначено в Статті 8 Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом;

B. Незалежний зовнішній аудит

- i. країни-члени повинні перевірити, чи є адекватними вимоги до компаній з подання на зовнішній аудит;
- ii. країни-члени і професійні асоціації повинні застосовувати належні стандарти, які дозволяють забезпечити незалежність зовнішніх аудиторів, що дозволить їм провести об'єктивну оцінку рахунків компанії, її фінансової звітності і внутрішнього контролю;
- iii. країни-члени повинні вимагати від зовнішнього аудитора, який виявить ознаки підозри на підкуп посадових осіб іноземних держав, повідомляти про такі випадки керівництву і належним чином - корпоративним органам управління;
- iv. країни-члени повинні заохочувати компанії, які отримують повідомлення про підозру на підкуп посадових осіб іноземних держав від зовнішнього аудитора, активно і ефективно реагувати на такі повідомлення;
- v. країни-члени повинні розглянути можливість передачі прохання зовнішньому аудиту повідомити про випадки з підозрою на підкуп посадових осіб іноземних держав компетентним органам незалежно від компанії, наприклад, правоохоронним або регулятивним органам, а в країнах, де такі повідомлення дозволяються, слід забезпечити захист від судового переслідування аудиторів, які подають такі повідомлення, маючи обґрунтовані підстави.

C. Внутрішній контроль, етичні норми і дотримання вимог

Країни-члени повинні заохочувати:

- i. компанії, включаючи державні підприємства, розробляти і приймати належні програми або заходи з внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог для запобігання і виявлення підкупу за кордоном, приймаючи до уваги Рекомендовані норми з внутрішнього контролю, етики та дотримання вимог, наведені в Додатку II;
- ii. за необхідності - бізнес-організації і професійні асоціації докладати зусиль для заохочення і допомоги компаніям, особливо малим та середнім підприємствам в розробці програм внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог або заходів, спрямованих на виявлення підкупу за кордоном, приймаючи до уваги Рекомендовані норми з внутрішнього контролю, етики та дотримання вимог, наведені в Додатку II до цього документа;
- iii. керівництво компаній робити заяви в своїй річній звітності або іншим чином оприлюднювати свої програми або заходи з внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог, включаючи ті, які спрямовані на запобігання і виявлення підкупу;
- iv. створення незалежних від керівництва органів контролю, наприклад аудиторські комісії, ради директорів або наглядові ради;

- v. компанії впроваджувати рамки забезпечення захисту осіб, які повідомляють про потенційні порушення законодавства, а також канали для подання повідомлень, включаючи їх забезпечення через програми з внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог або заходи із запобігання і виявлення підкупу посадовців іноземних держав, а також відповідно реагувати на такі повідомлення.

D. Заохочення до виконання вимог

Країни-члени повинні:

- i. там, де мова йде про міжнародні ділові операції, а також за потреби заохотити свої державні органи приймати до уваги програми або заходи з внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог з метою виявлення і запобігання підкупу за кордоном під час прийняття рішень про надання державних переваг, включаючи державні субсидії, ліцензії, контракти на державні закупівлі, контракти, що фінансуються в рамках допомоги на розвиток, а також офіційно підтримані експортні кредити;
- ii. коли країни-члени впроваджують заходи із заохочення підприємств розробляти такі програми або заходи з виконання вимог, проводити навчання і надавати вказівки їхнім відповідним державним органам про те, як програми або заходи з внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог слід приймати до уваги під час прийняття рішень державними органами, а також забезпечити оприлюднення і легкого доступу компаній до цих вказівок;
- iii. в контексті боротьби з підкупом за кордоном і пов'язаними правопорушеннями заохочувати правоохоронні органи розглянути можливість вжиття заходів для заохочення компаній до розробки ефективних програм або заходів з внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог, включаючи їх врахування як пом'якшуючої обставини. Однак країни-члени повинні забезпечити, щоб наявність програм і заходів з внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог повністю не звільняло юридичних осіб від їхньої відповідальності, і щоб кінцеве прийняття таких програм або заходів до уваги відносилось б тільки к компетенції органів юстиції, правоохоронних або інших державних органів, і щоб санкції залишались ефективними, пропорційними і стримуючими відповідно до Статті 3 Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом;
- iv. під час впровадження країнами-членами заходів із заохочення компаній до розробки таких програм або заходів з внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог, слід забезпечити, щоб компетентні органи розглянули можливість проведення навчання а надання вказівок щодо оцінки адекватності програм або заходів з внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог або заходів, спрямованих на виявлення підкупу за кордоном, а також щодо того, як такі програми або заходи прийматимуться до уваги в контексті боротьби з підкупом за кордоном, а також за необхідності забезпечити оприлюднення і простий доступ компаній до такої інформації і вказівок.

Державні переваги, включаючи державні закупівлі

XXIV. РЕКОМЕНДУЄ, щоб:

- i. законодавство і норми країн-членів дозволяли владі в необхідній мірі виключати і відсторонювати від участі в конкурсі на отримання державних контрактів або інших державних переваг, включаючи контракти на державні закупівлі і контракти, що фінансуються в рамках надання державної допомоги для розвитку, компанії, які мали випадки підкупу посадових осіб іноземних держав, порушивши законодавство такої країни-члена, з урахуванням пом'якшуючих обставин. Слід дозволяти, щоб законодавство і норми країни-члена, яке дозволяє використання таких заходів до компаній, які мали випадки підкупу місцевих посадових осіб, в тій же мірі застосовувалось і до випадків підкупу посадових осіб іноземних держав;
- ii. країни-члени повинні забезпечити, щоб відповідні державні установи мали доступ до інформації про компанії, на які було накладено санкції за підкуп за кордоном, або, якщо це неможливо, отримувати таку інформацію від компаній;
- iii. за необхідності і наявності можливості, під час прийняття таких рішень про виключення і відсторонення, країни-члени повинні приймати до уваги у якості пом'якшуючих обставин заходи з виправлення недоліків, розроблені компаніями для усунення конкретних ризиків підкупу за кордоном, а також виправлення будь-яких недоліків в програмах або заходах з внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог;
- iv. країни-члени повинні надавати вказівки і проводити навчання для відповідних державних установ щодо застосування таких заходів з виключення і відсторонення до компаній, які мали випадки підкупу посадових осіб іноземних держав, а також щодо заходів з виправлення недоліків, яких компанії можуть вжити, і які можна приймати до уваги, включаючи програми або заходи з внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог;
- v. відповідно до Рекомендацій Ради для учасників співробітництва в сфері розвитку щодо управління 2016 р. [OECD/LEGAL/0431], країни-члени повинні впровадити антикорупційні положення в двосторонніх контрактах на закупівлі, що фінансуються за рахунок допомоги, заохочувати належне впровадження антикорупційних положень в установах з міжнародного розвитку, включаючи банки розвитку з багатосторонньою участю, а також тісно співпрацювати з партнерами з розвитку в сфері боротьби з корупцією в рамках усіх зусиль з розвитку;
- vi. країни-члени підтримували зусилля Комісії ОЕСР з державного управління для впровадження принципів, які містяться в Рекомендаціях Ради щодо державних закупівель [OECD/LEGAL/0411], а також працювати над прозорістю державних закупівель в інших міжнародних урядових організаціях, таких як Організація Об'єднаних Націй, Світова організація торгівлі (СОТ) і Європейський Союз; а також дотримувались відповідних стандартів, наприклад Угоди СОТ про державні закупівлі.

Офіційно підтримані експортні кредити

XXV. **РЕКОМЕНДУЄ**, щоб:

- i. країни, що є сторонами Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом, і які не є членами ОЕСР, дотримувались і впроваджували Рекомендації Ради ОЕСР щодо підкупу та офіційно підтриманих експортних кредитів [OECD/LEGAL/0447];
- ii. країни-члени підтримували зусилля Робочої групи ОЕСР з експортних кредитів і кредитних гарантій для контролю впровадження Рекомендацій Ради ОЕСР щодо підкупу та офіційно підтриманих експортних кредитів [OECD/LEGAL/0447].

Захист даних

XXVI. **РЕКОМЕНДУЄ**, належно дотримуючись вимог захисту даних і недоторканості приватного життя, щоб:

- i. країни-члени забезпечили, щоб дотримання правил і законодавства, яке забороняє передачу економічної або комерційної інформації, не створювало надмірних перешкод для ефективного співробітництва в рамках розслідування і висунення звинувачень у зв'язку з підкупом за кордоном і пов'язаними правопорушеннями відповідно до Статей 9 і 10 Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом;
- ii. країни-члени забезпечили, щоб дотримання правил і законодавства, яке забороняє передачу економічної або комерційної інформації, не створювало надмірних перешкод для програм або заходів з внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог, включаючи внутрішні механізми подання повідомлень, порядок проведення перевірок на відповідність і внутрішніх розслідувань;
- iii. країни-члени, що мають відповідні правила захисту даних, надавали вказівки компаніям, а за необхідності розглянули можливість випуску правил, які б дозволяли обробку даних для проведення перевірок на відповідність і внутрішніх розслідувань, пов'язаних з боротьбою з корупцією.

Подальші дії й інституціональні заходи

XXVII. **НАДАЄ ІНСТРУКЦІЇ** Робочій групі з боротьби з хабарництвом під час здійснення міжнародних ділових операцій виконати постійно діючу програму систематичного нагляду для контролю і заохочення повномасштабного впровадження Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом і цих Рекомендацій, якщо необхідно - у співпраці з Комітетом з фінансових відносин, Комітетом з допомоги розвитку, Інвестиційним комітетом, Комісією з державного управління, Робочою групою з експортних кредитів і кредитних гарантій та іншими відповідними органами ОЕСР. Такий нагляд зокрема включатиме:

- i. продовження програми ретельного і систематичного контролю впровадження країнами-членами Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом і цих Рекомендацій для забезпечення повномасштабного впровадження цих документів, включаючи шляхом постійно діючої системи взаємного оцінювання, коли кожна країну-члена по черзі перевіряє Робоча група з боротьби з хабарництвом, і на основі звіту, в якому надаватиметься об'єктивна оцінка прогресу, якого досягла країна-член у впровадженні Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом і цих Рекомендацій, і який буде оприлюднюватись;
 - ii. отримання повідомлень та іншої інформації, що надається їй країнами-членами про органи, які виступають у якості каналів зв'язку для забезпечення міжнародного співробітництва в сфері впровадження Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом і цих Рекомендацій;
 - iii. періодичне надання звітів на зборах Робочої групи з боротьби з хабарництвом про кроки, вжиті країнами-членами для впровадження Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом і цих Рекомендацій. включаючи неконфіденційну інформацію про розслідування і висунення звинувачень у зв'язку з підкупом посадових осіб іноземних держав, а також за необхідності - про заходи з примусового застосування норм законодавства до приймаючої сторони в таких справах про підкуп за кордоном;
 - iv. добровільні збори посадовців з правоохоронних органів, які безпосередньо задіяні в боротьбу з підкупом за кордоном, для обговорення практики і «горизонтальних» питань, пов'язаних з розслідуванням і висуненням обвинувачення у зв'язку з підкупом посадових осіб іноземних держав, на додаток до будь-якої добровільної участі таких посадовців правоохоронних органів в пленарних сесіях Робочої групи з боротьби з хабарництвом, моніторингу країни і інших належних заходах;
 - v. вивчення превалюючих тенденцій, проблем і контр-заходів для боротьби з підкупом за кордоном, включаючи роботу з типологією і міждержавними дослідженнями;
 - vi. розробку інструментів і механізмів для посилення ефекту контролю і нагляду, а також підвищення обізнаності, включаючи дослідження, оцінку пов'язаних з підкупом загроз, а також щорічне звітування про забезпечення дотримання вимог з використанням неконфіденційних даних;
 - vii. регулярне надання громадськості інформації про свою роботу і заходи а також про впровадження Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом і цих Рекомендацій; та
 - viii. звітування перед Радою про впровадження цих рекомендацій не пізніше ніж п'ять років після їх прийняття, а потім - не рідше ніж раз на п'ять років.
- XXVIII. **ЗАЗНАЧАЄ** зобов'язання країн-членів тісно співпрацювати по програмі нагляду відповідно до Статті 3 Конвенції з організації економічного співробітництва і розвитку від 14 грудня 1960 р., а також Статті 12 Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом.

Співробітництво з країнами, що не є членами

- XXIX. **ЗАКЛИКАЄ** країни, які не є членами, але є провідними експортерами і закордонними інвесторами, дотримуватись і впроваджувати Конвенцію ОЕСР з боротьби з підкупом і ці Рекомендації, а також брати участь в будь-яких механізмів з нагляду за впровадженням.
- XXX. **НАДАЄ ІНСТРУКЦІЇ** Робочій групі з боротьби з хабарництвом під час здійснення міжнародних ділових операцій надати майданчик для проведення консультацій з країнами, які ще не приєдналися, з метою заохочення більшої участі в Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом і цими Рекомендаціями, а також в нагляді за їхнім впровадженням.

Відносини з урядовими і неурядовими організаціями і приватним сектором

XXXI. **ЗАПРОШУЄ** Робочу групу з боротьби з хабарництвом під час здійснення міжнародних ділових операцій провести консультації і співпрацювати з міжнародними організаціями і міжнародними фінансовими установами, які активно борються з підкупом посадових осіб іноземних держав під час здійснення міжнародних ділових операцій, а також проводити регулярні консультації з неурядовими організаціями і представниками ділової спільноти в цій сфері.

Додаток І: Рекомендовані норми щодо впровадження окремих статей Конвенції з боротьби з підкупом посадових осіб іноземних держав під час здійснення міжнародних ділових операцій

Приймаючи до уваги висновки і рекомендації Робочої групи з боротьби з хабарництвом під час здійснення міжнародних ділових операцій в рамках її програми з систематичного нагляду для контролю і заохочення повномасштабного впровадження Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом посадових осіб іноземних держав під час здійснення міжнародних ділових операцій (надалі - Конвенція ОЕСР з боротьби з підкупом), відповідно до вимог Статті 12 Конвенції, рекомендовані норми повномасштабного впровадження конкретних статей Конвенції були змінені наступним чином:

A. Стаття 1 Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом: Підкуп посадових осіб іноземних держав як злочин

1. Стаття 1 Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом повинна впроваджуватись таким чином, щоб вона не надавала захисту або виключення посадовим особам іноземних держав, які спонукають до хабаря.
2. Країни-члени повинні провести заходи з підвищення рівня обізнаності громадськості і надати громадськості належні письмові вказівки щодо свого законодавства, за яким впроваджується Конвенція ОЕСР з боротьби з підкупом і Коментарі до Конвенції.
3. Країни-члени повинні надати інформацію і провести навчання своїх посадових осіб, які працюють за кордоном, стосовно свого законодавства за яким впроваджується Конвенція ОЕСР з боротьби з підкупом, щоб такі посадовці могли надати таку базову інформацію своїм компаніям в іноземних державах разом з належною допомогою, коли такі компанії зіштовхуються з підбурюванням до дачі хабара.

B. Стаття 2 Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом: Відповідальність юридичних осіб

1. Країни-члени повинні забезпечити, щоб державні підприємства можна було притягнути до відповідальності за підкуп посадових осіб іноземних держав під час здійснення міжнародних ділових операцій.

2. Системи притягнення до відповідальності за підкуп посадових осіб іноземних держав під час здійснення міжнародних ділових операцій в країнах-членах не повинна обмежувати відповідальність тільки обвинуваченням або засудженням фізичних осіб, які скоїли злочин.
3. Системи притягнення до відповідальності за підкуп посадових осіб іноземних держав під час здійснення міжнародних ділових операцій в країнах-членах повинні застосовувати один з наведених нижче підходів:
 - a. рівень повноважень особи, чия поведінка призводить до виникнення відповідальності юридичної особи, є гнучким і відображає широкий спектр систем прийняття рішень в юридичних особах; або
 - b. підхід функціонально еквівалентний до попереднього, хоча відповідальність виникає через діє осіб з найвищим рівнем керівних повноважень, оскільки трапився один з наведених нижче випадків:
 - особа з найвищим рівнем керівних повноважень пропонує, обіцяє або дає хабара посадовій особі іноземної країни;
 - особа з найвищим рівнем керівних повноважень скеровує або уповноважує особу з нижчим рівнем керівних повноважень запропонувати, пообіцяти або дати хабара посадовій особі іноземної країни; і
 - особа з найвищим рівнем керівних повноважень не змогла запобігти підкупу посадової особи іноземної країни особою з нижчим рівнем керівних повноважень, у тому що він або вона не зміг(ла) відстежити дію такого посадовця через те, що не було впроваджено належних програм і заходів з внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог.
4. Відповідно зі Статтями 2 і 4 Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом і Коментарів до нього, країни-члени повинні:
 - a. вивчити всі процесуальні основи, які доступні згідно їхнього законодавства, під час розслідування і висування обвинувачень юридичним особам у зв'язку з підкупом, включаючи встановлення територіальності і юрисдикції за громадянством;
 - b. з'ясовуючи юрисдикцію за громадянством юридичної особи з метою розслідування і висування обвинувачення у зв'язку з підкупом посадових осіб іноземних держав, слід без обмежень враховувати такі критерії як законодавство, за яким було засновано і організовано юридичну особу, розташування штаб-квартири юридичної особи або місцезнаходження її фактичного керівництва;

- с. забезпечити можливість здійснювати належну юрисдикцію стосовно юридичних осіб, незалежно від того, чи розповсюджується юрисдикція на фізичну особу, яка скоїла підкуп посадової особи іноземної держави.

5. В країнах-членах повинні бути відповідні правила або вжиті заходи для забезпечення неможливості з боку юридичних осіб уникнути відповідальності за підкуп за кордоном і пов'язані правопорушення шляхом реструктуризації, злиття, придбання або зміни корпоративної ідентичності іншим чином.

C. Відповідальність за підкуп через посередників

1. Країни-члени повинні забезпечити, щоб відповідно до Статті 1 Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом і принципами функціональної еквівалентності в Коментарі 2 до Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом, юридична особа не може уникнути відповідальності, використовуючи посередників, включаючи пов'язаних юридичних осіб і інші треті сторони, незалежно від їхнього громадянства, з метою пропонування або дачі хабара посадовій особі іноземної країни від свого імені.
2. Країни-члени повинні проводити заходи з підвищення рівня обізнаності про це як громадськості, так і в приватному секторі, а особливо - у відповідних правоохоронних органів.

D. Стаття 5: Застосування права

1. Відповідно до Статті 5 Конвенції ОЕСР з боротьби з підкупом країни-члени повинні бути пильними і забезпечувати, щоб розслідування і висунення обвинувачень у зв'язку з підкупом посадових осіб іноземних держав під час здійснення міжнародних ділових операцій не піддавались впливові міркувань з позицій національних економічних інтересів, потенційного впливу на відносини з іншою державою або пов'язаними зі справою юридичними або фізичними особами.
2. Відповідно до своєї правової системи країни-члени повинні забезпечити, щоб поріг об'єму доказів або будь-який стандарт, вимоги якого повинні бути виконані для початку розслідування, не застосовувався у будь-якій формі з метою запобігання ефективному розслідуванню і висуненню обвинувачення по справах щодо підкупу посадових осіб іноземних держав.

Додаток II: Рекомендовані норми щодо внутрішнього контролю, етичних норм і дотримання вимог

Вступ

Ці Рекомендовані норми (надалі - «Норми») призначені для компаній, включаючи державні підприємства, для встановлення і забезпечення ефективності програм або заходів з внутрішнього

контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог, спрямованих на виявлення підкупу посадових осіб іноземних держав під час здійснення своїх ділових операцій (надалі - «підкуп за кордоном»), а також для бізнес-організацій і професійних асоціацій, які відіграють важливу роль в наданні допомоги компаніям в цій сфері. Визнається, що для ефективності таких програм або заходів з внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог, їх потрібно пов'язувати із загальними рамками дотримання вимог компанією. Цей документ пропонується у якості не зобов'язуючих вказівок компаніям для встановлення ефективних програм або заходів з внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог, спрямованих на запобігання і виявлення підкупу за кордоном. Ці Норми є гнучкими, і вони також призначені для прийняття компаніями, особливо малими і середніми підприємствами (надалі - «МСП»), відповідно до їхніх персональних обставин, включаючи їхній розмір, тип, організаційно-правову структуру, географічне розташування і галузь, в якій вони працюють, а також юрисдикційні та інші базові правові принципи, згідно яких вони працюють.

А. Рекомендовані норми для компаній

Ефективні програми і засоби з внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог або заходів, спрямованих на запобігання і виявлення підкупу за кордоном, повинні розроблятися на основі оцінки ризику, виходячи з індивідуальних обставин компанії, а саме - ризиками пов'язаними з підкупом за кордоном, з якими зіштовхується компанія (наприклад її географічне розташування і галузь, в якій вона працює, нормативно-правове середовище, потенційні клієнти і ділові партнери, операції з іноземними урядами, а також використання третіх сторін). Такі обставини і ризики повинні піддаватися регулярному контролю, переоцінці й за необхідністю прийматись до уваги для визначення того, куди повинні бути спрямовані ресурси для забезпечення відповідності вимогам, і щоб також забезпечувалась ефективність програм або заходів компанії з внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог. Компанії поміж іншим повинні прийняти до уваги наступні рекомендовані норми для забезпечення ефективності програм або заходів з внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог з метою виявлення підкупу за кордоном:

1. потужна, чітка і видима підтримка і дотримання з боку ради директорів або еквівалентного органу управління і вищого керівництва компанії програм або заходів з внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог, спрямованих на запобігання і виявлення підкупу за кордоном з метою впровадження культури дотримання етичних норм і законодавчих вимог;
2. чітко сформована і видима корпоративна політика відносно заборони підкупу за кордоном, простий доступ до якої забезпечено всім працівникам і відповідним третім особам, за необхідності - включаючи закордонні дочірні структури із наданням перекладу;
3. дотримання такої заборони і відповідних програм або заходів з внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог є обов'язком усіх працівників на всіх рівнях в компанії;
4. нагляд за програмами впровадження етичних норм і дотримання вимог щодо підкупу за кордоном, включаючи повноваження на повідомлення про проблеми напряму незалежним органам контролю, вищому керівництву, раді директорів або еквівалентному органу

управління, наглядовій раді або її відповідним комітетам, є обов'язком старшого посадовця, який відповідає за дотримання вимог, з належним рівнем автономії від керівництва і інших робочих функцій, ресурсів, з доступом до необхідних джерел даних, належним досвідом, кваліфікацією і повноваженнями;

5. програми або заходи з впровадження етичних норм і дотримання вимог з метою запобігання і виявлення підкупу за кордоном, дія яких розповсюджується на всіх директорів, посадових осіб і працівників, а також на всі установи, які компанія фактично контролює, поміж іншим включаючи дочірні структури в таких сферах:

- i. подарунки;
- ii. гостинність, розваги о сплата витрат;
- iii. проїзд, включаючи проїздклієнта;
- iv. пожертвування на політичні цілі;
- v. пожертвування на благодійність і спонсорство;
- vi. заохочувальні платежі;
- vii. спонукання і вимагання;
- viii. конфлікт інтересів;
- ix. порядок наймання;
- x. ризики, пов'язані з використанням посередників, особливо тих, хто спілкуються із посадовими особами іноземних держав; і
- xi. порядок надання відповіді на відкриті тендери, де це необхідно.

6. програми або заходи з впровадження етичних норм і дотримання вимог з метою запобігання і виявлення підкупу за кордоном відповідно до контрактних домовленостей за необхідності застосовуються до третіх осіб, таких як посередники, консультанти, представники, дистриб'ютори, підрядники і постачальники, консорціуми і партнери по спільному підприємству (надалі - «ділові партнери»), поміж іншим включаючи наступні важливі елементи:

- i. належним чином задокументована перевірка на відповідність з урахуванням ризику, проведена у зв'язку з найманням, а також відповідний регулярний нагляд за діловими партнерами на протязі ділових відносин;
- ii. інформування ділових партнерів про зобов'язання компанії дотримуватись законодавства про заборону підкупу за кордоном, а також програми або заходи компанії з впровадження етичних норм і дотримання вимог з метою запобігання і виявлення підкупу за кордоном;
- iii. отримання взаємного зобов'язання від ділових партнерів;

- iv. впровадження механізмів, які б забезпечували, щоб за необхідності в умовах контракту зазначались конкретні послуги, що надаються, щоб застосовувались належні умови оплати, щоб зазначені роботи за контрактом виконувались і щоб сплачувалась винагорода, яка відповідає наданим послугам;
 - v. де необхідно - треба забезпечити право компанії на аудит з метою перевірки бухгалтерії і звітності ділових партнерів, і належно використовувати це право;
 - vi. забезпечення адекватних механізмів для вирішення інцидентів, пов'язаних з підкупом з боку ділових партнерів, включаючи, наприклад, права на скасування контракту.
7. система фінансових і звітних процедур, включаючи систему внутрішнього контролю, створену для забезпечення ведення вірної і точної бухгалтерії і звітності таким чином, щоб їх неможна було використати для скоєння або приховування підкупу;
8. використання системи внутрішнього контролю для виявлення ознак, які вказують на наявність підкупу за кордоном, за необхідності - із застосуванням інноваційних технологій;
9. заходи, спрямовані на забезпечення періодичного спілкування і проведення задокументованого навчання на всіх рівнях в компанії, стосовно програм або заходів компанії з впровадження етичних норм і дотримання вимог відносно підкупу за кордоном, а там, же це необхідно - проводити це для ділових партнерів;
10. належні заходи із заохочення і забезпечення позитивної підтримки і винагороди за дотримання програм або заходів з впровадження етичних норм і дотримання вимог для боротьби з підкупом за кордоном на всіх рівнях компанії, включаючи додання впровадження етичних норм і дотримання вимог до процесів відділу кадрів з метою впровадження культури дотримання вимог;
11. заходи з реагування на випадки підкупу за кордоном, які можуть включати:
- i. порядок виявлення, розслідування і повідомлення про неналежну поведінку, а також справжню і активну співпрацю з правоохоронними органами;
 - ii. вжиття заходів з виправлення, включаючи поміж іншим аналіз первинних причин неналежної поведінки і виправлення виявлених слабких місць в програмах або заходах компанії з дотримання вимог;
 - iii. належні і послідовні дисциплінарні заходи й процедури для реагування, поміж іншого, на порушення (на всіх рівнях компанії) законодавства з боротьби з підкупом, а також програм або заходів компанії з впровадження етичних норм і дотримання вимог для боротьби з підкупом за кордоном; і

- iv. відповідний обмін інформацією, щоб забезпечити обізнаність про такі заходи і послідовне застосування дисциплінарних процедур в компанії.
12. ефективні заходи з надання вказівок та рекомендацій директорам, посадовим особам, працівникам, а за необхідності - і діловим партнерам, щодо виконання програм або заходів компанії з впровадження етичних норм і дотримання вимог, включаючи випадки, коли їм терміново потрібні рекомендації про складні ситуації в закордонних юрисдикціях, а також заходи, які забезпечують відсутність помсти будь-кому в компанії, хто вирішив не приймати участь у підкупі за кордоном, не дивлячись на інструкції або тиск, включаючи - з боку вищого керівництва;
13. міцні і ефективні захищені рамки для подання повідомлень, включаючи:
- i. можливість внутрішнього, конфіденційного і де необхідно - анонімного повідомлення і захист від будь-яких форм помсти для директорів, посадових осіб і працівників, а за необхідності - і для ділових партнерів, які не бажають порушувати професійні стандарти або етичні норми, незважаючи на інструкції або тиск з боку вищого керівництва, а також для осіб, які повідомляють про обґрунтовані порушення законодавства або професійних стандартів або етичних норм, які трапляються в компанії; і
 - ii. чітко визначений порядок і видимі, доступні і диверсифіковані канали для подання повідомлень про порушення законодавства або професійних стандартів або етичних норм, які трапляються в компанії, для будь-яких осіб, які повідомляють.
14. періодичний перегляд і тестування програм або заходів з внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог, включаючи навчання, мета якого - провести оцінку і поліпшити їхню ефективність для запобігання і виявлення підкупу за кордоном - як на регулярній основі, так і після певних подій з урахуванням зміни структури ризиків компанії, таких як:
- i. зміна сфери діяльності, структури або операційної моделі компанії,
 - ii. результати контролю і аудиту,
 - iii. відповідні зміни в належній сфері,
 - iv. розвиток міжнародних і галузевих стандартів, а також
 - v. уроки, отримані через можливу неналежну поведінку як в самій компанії, так і в інших компаніях, які зіштовхуються зі схожими ризиками згідно з базовою документацією і даними.

15. у випадках злиття і придбання - комплексна перевірка на відповідність об'єктів придбання з урахуванням ризиків; швидке включення придбаного бізнесу в свої програми з внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог; а також навчання нових працівників і проведення аудиту після придбання;
16. поширення і оприлюднення інформації про зобов'язання компанії застосовувати ефективні програми з внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог.

В. Діяльність бізнес-організацій і професійних асоціацій

Бізнес-організації і професійні асоціації можуть відігравати важливу роль в наданні допомоги компаніям, особливо МСП, в розробці ефективних програм або заходів з внутрішнього контролю, впровадження етичних норм і дотримання вимог для запобігання і виявлення підкупу за кордоном. Поміж іншим така підтримка може включати:

1. розповсюдження інформації про питання, пов'язані з підкупом за кордоном, включаючи інформацію про результати відповідних обговорень на міжнародних і регіональних майданчиках і доступ до відповідних баз даних;
2. надання доступу до інструментів з навчання, запобігання, перевірки на відповідність та інших інструментів дотримання вимог;
3. загальні рекомендації з проведення перевірки на відповідність; і
4. загальні рекомендації і підтримка в сфері супротиву вимаганню і спонуканню, за необхідності включаючи заохочення колективних дій.

Професійні асоціації, які регулярно виконують повноваження відносно певних професій, також можуть відігравати серйозну роль в прийнятті і впровадженні функціональних етичних стандартів для своїх членів, включаючи застосування рамок щодо дій, які члени повинні виконати для запобігання підкупу, або коли вони зіштовхуються з випадками, де є підозра на підкуп за кордоном і іншими правопорушеннями з боку клієнтів або працівників.